

Institut "Jožef Stefan", Ljubljana, Slovenija

Galerija Instituta "Jožef Stefan"

»Onkraj naše oble« / 8. triennale sodobne umetnosti - U3

IŠTVAN IŠT HUZJAN

Jedra

Odkritje umetniškega objekta ob 50. obletnici reaktorja TRIGA
bo v torek, 31. maja 2016, **ob 12. uri**
na **Reaktorskem centru Podgorica, Brinje 40, Dol pri Ljubljani.**

Reakcija v reaktorju

V umetnost mednarodno priznanega umetnika Ištva Išta Huzjana je nevsiljivo umeščena intimnost, je zaznano preučevanje dejavnosti človeka od najbolj ranih let in pod nenehnim vplivom svojega ustvarjalnega dela tudi občutek in posluš za vsakdanje življenje. Zanima ga polje umetnosti, ki razume svojo produkcijo kot živo ne le v procesu njenega nastanka v ateljeju, temveč tudi njene predstavitve gledalcu. V umetnostnozgodovinskem smislu navezuje svojo aktivnost predvsem na neokonceptualne prakse šestdesetih let po »Happeningu« slikarja Allana Kaprowa (1927–2006), pionirja pri oblikovanju koncepta performansa, ki je opisoval svoje delo kot zlietek lastnega življenja in lastne umetniške prakse, kjer meja med življenjem in ustvarjanjem umetnosti ne obstaja več. In kjer umetnost nastane pred interakcijo z gledalcem ali z njim, o čemer (vključno s simboliko ogledal) priča tudi lanska velika nagrada 31. grafičnega bienala v Ljubljani. Atraktivno postavljena instalacija odseva kompleksno mrežo zgodovinskih referenc in formalnih sredstev v vsej njihovi razslojenosti, je polifonija narave in spomina, umetnostne zgodovine in umetnikovih intimnih odzivov. Za vse Huzjanove projekte v zadnjem desetletju in pol je ključno vračanje v polpreteklo zgodovino in lastno mitologijo. Že od študija dalje se je družbeno dogajanje vse bolj izražalo tudi v njegovih delih, čeprav na zelo subtilni ravni. Njegova zelo osebna umetniška poetika se je že pri prvih projektih kazala tudi v naslovih projektov: »Veliko tišine« v ljubljanski Finžgarjevi galeriji (2004) ali »Jaz sem tisti večni otrok...« v koprski Galeriji Meduza (2008). In tako naprej. Vse do lanskega performansa »Od tu do tu« v losangeleški Blum&Poe Gallery. Istočasno je umetnik ves čas na tekočem z aktualnim

dogajanjem doma in v svetu, kjer ustvarja na rezidencah, kje na poti ali v eni izmed držav, med katerima je njegovo življenje razpeto. Domala vsi projekti, knjige umetnika in performanske stvaritve pa so rezultat umetnikovih dolgotrajnih predhodnih razmišljanj. Tudi najnovejši objekt »Jedra«.

Reaktorski center Podgorica je del Instituta »Jožef Stefan«. Arhitekt Oton Jugovec (1921) je za objekt jedrskega reaktorja v Podgorici (1961–1965), ki s samosvojo formo asociira na atomsko gobo kot antipod naravni krajini, kjer leži, prejel nagrado Prešernovega sklada in Plečnikovo nagrado. Značilno zunanjo formo objekta reaktorja definirajo porezani vogali kocke in kupolasta forma strehe, ki ustvarjajo tudi nenavaden, poseben notranji prostor. Objekt, predlagan za spomenik državnega pomena, je postavljen sredi polj. Na zelenico, ki ga obkroža, je pol stoletja kasneje postavljen umetniški objekt »Jedra«. Umetniška intervencija Ištva Išta Huzjana je popolnoma originalna, v zgodovini umetnosti bi ji le težko našli primerjavo. Na vabilo k sodelovanju v razstavnem programu Galerije Instituta »Jožef Stefan« se je Huzjan odzval povsem v kontekstu

s svojimi siceršnjimi umetniškimi vizijami. Razstavni prostor za nov Huzjanov projekt z delovnim naslovom »Reakcija« je bila vse od njegove prve zamisli jeseni leta 2014 lokacija ob Reaktorskem centru v Podgorici. Z umetnostno produkcijskimi pojmi naj bi spremenil reaktor za kratek čas v atelje, po končani izvedbi pa okolje reaktorja v forma vivo na zelenici pred reaktorjem, kjer bi bil v reaktorju nastali umetniški objekt »Jedra« Jugovčevi zgradbi odlično sožitje.

Reaktorski center v Podgorici pri Ljubljani je bil zgrajen pred natanko petdesetimi leti. Reaktor TRIGA je bil postavljen kot

osnova, okrog katere se je gradilo znanje o jedrski tehnologiji. To znanje je bilo kasneje koristno uporabljeno pri gradnji in obratovanju prve jedrske elektrarne, meritvah sevanja v okolju, varnostnih analizah. Institut je od svojega nastanka usmerjal raziskovalno dejavnost tudi na raziskave v jedrski fiziki ter na raziskave v zvezi z uvajanjem rabe jedrske energije v mirroljubne namene. Po petdesetih letih je zaradi visokih tehnoloških potreb človeštva preizpraševanje o virih energije ponovno eno izmed osrednjih tematik. Predvsem v povezavi z okoljem, na kar s svojo umetniško intervencijo opozarja tudi Huzjan. Odsek za fiziko nizkih in srednjih energij izvaja raziskave v atomski in jedrski fiziki ter se ukvarja tudi z radiološkim varstvom okolja, kar sta predvsem nadzor obratovanja jedrskih objektov in nadzor vsebnosti radioaktivnih snovi v živilih in okolju. V tem okviru deluje tudi Ekološki laboratorij z mobilno enoto. Tehnologija je vse naprednejša, istočasno pa so ljudje v razvitem svetu vse bolj ozaveščeni. In vse bolj usmerjeni v iskanje obnovljivih virov energije. Vseh virov energije, ki zajemajo energijo iz stalnih naravnih procesov in ne izčrpajo vira. V središču pozornosti multidisciplinarnih raziskav Odseka za znanosti o okolju je prepletanje recipročnih fizikalnih, kemijskih in bioloških procesov, ki oblikujejo naše okolje in človeka ter njegove dejavnosti. »Od pregledovanju raznolikih aktivnosti Instituta se poleg razstavljanja umetnosti venomer vračam k izkušnji, ki sem jo imel še kot gimnazijec, ko smo šolsko obiskali reaktor v Podgorici«, se spominja Huzjan. Povezava monumentalne Jugovčeve arhitekture in močne atmosfere ob vstopu na platformo reaktorja se mu je močno vtisnila v spomin. Danes bi izkušnjo v Podgorici lahko primerjal z občutkom stvaritve umetniškega dela, pravi. Predvsem s trenutkom, ko umetnik začuti, da je umetnina kon-

čana, a ne ve ravno zakaj. Umetnina oziroma obdelana materija se mu nekako zasveti, sprosti se nekakšna nova moč, novo življenje. Strašljivo, a neizmerno prijetno in lepo hkrati. »Mislim«, pravi, »da je umetniški proces precej podoben utopičnemu alkimističnemu procesu predelave kamnine v zlato«. S takim vzgibom, osnovanim na izjemno živi izkušnji iz mladosti, je Ištvan Išt Huzjan v osrednjem delu Reaktorskega centra v Podgorici izvedel manjši »happening - performanse«. Skupaj z nekaterimi zaposlenimi, ki so bili vse od prvih umetnikovih zamisli nagnjeni njegovemu projektu (in v času nastajanja tudi odgovorni za varnost pri izvajanju), je 25-kilsko vrečo mešanice cementa, peska in sikativa prepojil z vodo ter tako ustvaril reakcijo, ki je vodila v strditve mešanice v enotno telo, v skulpturo. Po strditvi mešanice je Huzjan ovojni papir odstranil, da je ostala le oblika embalaže. Ne le, da nova nastala skulptura ni zahtevala dodatnega obdelovanja, temveč se je temu povsem zavestno odrekal, saj je sama oblika kipa za osnovni pomen tega projekta drugo-

tnega pomena: umetnik je v ospredje postavil sam dogodek, ki ga najbolje predstavlja avtentična oblika vreče.

Tako nastali umetniški objekt je prestavil pred poslopje Reaktorskega centra na zelenico, kjer deluje kot atraktivno simbolična skulptura na prostem. Priznani umetnostni teoretik in filozof Boris Groys (1947), ki je prevzel izbor za osmi U3 in ga je tematsko uokviril pod naslovom »Onkraj naše oble«, je vanj uvrstil tudi Huzjanovo umetniško produkcijo oziroma konkretno njegov sedaj že realiziran objekt »Jedra«. Stalna postavitev tega Huzjanovega objekta pa je tudi začetek novega razstavnega prostora Instituta »Jožef Stefan« v obliki forme vive na prostem.

Tatjana Pregl Kobe

Ištvan Išt Huzjan

Rodil se je 1. junija 1981 v Ljubljani. Leta 2005 je diplomiral na *Akademiji lepih umetnosti v Benetkah*. Svojo založniško hišo za knjige umetnika *21st Century Books* je registriral leta 2006. Leta 2009 je zaključil umetniški rezidenčni program na *Rijksakademie van beeldende kunsten* v Amsterdamu. Med letoma 2010 in 2015 je obiskal tudi več drugih rezidenčnih programov, med njimi umetniški rezidenčni program *Changdong Muzeja za moderno in sodobno umetnost v Koreji* v Seulu in *Umetniško rezidenčno stanovanje Ministrstva za kulturo RS* v New Yorku. Leta 2010 je soustanovil umetniški kolektiv *Project Goleb* v Amsterdamu. V letih 2011 in 2014 je bil nominiran za *Nagrada OHO*. Leta 2013 je prejel *Nagrada Fernand Baudin* v Belgiji in leta 2015 *Veliko nagrado žirije na 31. grafičnem bienalu v Ljubljani*. Njegove pomembnejše samostojne razstave v zadnjih letih vključujejo *Lesorez / Woodcut* v *Galeriji Gregor Podnar* v Ljubljani, *You & Me, We & You* v *Galeriji Ricou* v Bruslju in *OD TU DO TU* v *Galeriji Škuc* v Ljubljani. Njegove pomembnejše skupinske razstave v zadnjih letih vključujejo *31. grafični biennale Nad tabo ti, MGLC* v Ljubljani in *South by Southeast* v *Osage galeriji* v Hong Kongu. Leta 2012 se je pridružil skupinski razstavi, situirani na vlaku med Zagrebom in Parizom *Simplon Express* z umetniki: *Daniel Buren, Alain Fleischer, Mladen Stilinovič...* in pod isto organizacijo *La Galerie Des Locataires* je sodeloval pri projektu *Taxi Avant Minuit* na sejmu *FIAC* v Parizu. Istega leta je Huzjan potoval po kopnem med Seulom in Ljubljano kot umetniški projekt. Od leta 2013 vodi eksperimentalni umetniško-razstavni prostor *Coffre Fort* (Trezor) v Bruslju z umetnikoma *Gregoirjem Mottom* in *Thibautom Esiaujem* pod imenom *Artists Club*. Živi in dela med Ljubljano in Brusljem.